

Nr 358.

Av herr **Wiberg**, *angående anslag till inköp av konst och konstindustri för utsmyckning av svenska beskickningar.*

I nationalmusei skyldigheter som konstvårdande institution ingår även uppgiften att i mån av förmåga medverka vid prydan det av statliga representationsrum och ämbetslokaler med verk ur statens konstsamlingar. Bland dem som av gammalt åtnjutit denna förmån befinna sig även vårt lands beskickningar. Den första depositionen gjordes 1905 i dåvarande Kristiania, 1907 fick legationen i Konstantinopel målningar, 1915 den i Berlin osv. Det stora flertalet utlåningar gjordes dock under 1920- och 1930-talen. Vid innevarande års ingång hade nationalmuseum sammanlagt 293 konstverk placerade i 17 svenska beskickningar. I flertalet legationer och ambassader bestå depositionerna av målningar. Konsthantverk har i större omfattning kunnat avstås endast till en beskickning, nämligen ambassaden i London.

Av naturliga skäl företogos under 1939—1944 inga nya depositioner hos beskickningarna, och även inom landet var depositionsverksamheten under samma tid inskränkt till ett minimum. Till följd av det alltmera stegrade konstintresset och tillväxten av den statliga förvaltningsapparaten hava emellertid ansökningar om nya depositioner under senare år inkommit i ökad omfattning. När museet 1945 beredde sig att återupptaga sin depositionsverksamhet i tidigare utsträckning visade det sig vid en utredning att efterfrågan på konstverk vida översteg tillgången på sådana. Av de mer än 160 myndigheter och institutioner, som vänt sig till museet med begäran om konst, kunde endast ett trettiotal få sina behov tillgodosedda och dessa blott i begränsad omfattning. Sedan dess hava ansökningar alltjämt fortsatt att inströmma. Vid slutet av år 1947 hade enbart från vår utrikesrepresentation ansökningar om depositioner ingått från 15 beskickningar eller konsulat. Anledningen till denna ökning är tvåfaldig. Dels rör det sig om nyupprättade svenska beskickningar, såsom de i Addis Abeba, Canberra, Dublin och Pretoria, dels föreligger en tydlig allmän tendens att i högre grad än tidigare lita till statens medverkan vid inredningen av beskickningarnas representationsrum. Detta torde i sin tur få ses mot bakgrunden av att staten under senare år inköpt fastigheter för beskickningar och konsulat på orter, där man tidigare nöjde sig med att hyra kansli lokaler och bostad för beskicknings- resp. konsulatschefen. I någon mån medverkar väl också den omständigheten att numera det stora flertalet beskicknings- och konsulatschefer i huvudsak existera på sin lön och ej hava ekonomiska möjligheter att förvärva konstverk och konstföremål i större omfattning.

Huru många målningar, som skulle åtgå för att tillgodose dessa nya ansökningar, är svårt att exakt uppskatta utan möjlighet att på varje plats studera de verkliga behoven. Chefen för nationalmuseum har i en skrivelse till hans excellens utrikesministern i november 1947 uppskattningsvis räknat med ett behov av sammanlagt minst 80 nya målningar. Han har i samma skrivelse framhållit huru han på grund av de stora krav på depositioner, som framförts av provinsmuseer, ämbetsverk och olika slag av samlingslokaler i Sverige, icke mer än i mycket begränsad omfattning kan för beskickningarnas del ställa det av 1947 års riksdag beviljade särskilda inköpsanslaget för depositioner till förfogande.

Frågan om konsten till beskickningarna vore emellertid icke tillfredsställande löst, även om de nya behoven kunde tillgodoses i full utsträckning. Det förhåller sig nämligen så, att de äldre depositionerna numera endast delvis kunna sägas motsvara de krav på svensk konstrepresentation utomlands, som enligt nu rådande uppfattning kunna och böra ställas på den samma. Det framstår ganska klart, att man i rätt stor utsträckning nöjt sig med att av konstverken i beskickningarna begära att de skola tjäna som dekorationsstycken i en stilmiljö; i många fall hava väl beskickningscheferna personligen satt större värde på gammal konst än modern, och därtill kommer att museets egen tillgång på konstverk för utdeponering varit rikligare i fråga om äldre måleri än modernt.

Men det kan å andra sidan icke förbises, att den hittills tillämpade urvalsprincipen icke till fullo motsvarar moderna krav på svensk konstrepresentation utomlands. Utanför landets gränser är den svenska konsten, även i fackkretsar, mycket litet beaktad — långt mindre än den förtjänar. Så mycket viktigare ter sig då den möjlighet att giva upplysning om svensk konstnärlig standard som beskickningarna erbjuda. Även om de icke stå öppna för den stora publiken, besökas de ofta av konstintresserade. Dessa hava föga eller ingen behållning av att på väggarna i en svensk beskickning finna holländska småmästare eller italienska barockmålningar (såvida de ej äro av mycket hög kvalitet, vilket de i dessa fall ej kunna vara). De vänta sig att få se konstverk, som giva någon föreställning om svensk natur och bygd, om svensk kultur och svenska sedvänjor. Framför allt torde de vara intresserade av att lära något om den moderna svenska konsten.

Chefen för nationalmuseum har i sin nämnda skrivelse framhållit några typer av konstverk, som han ansåg borde vara representerade i svenska ambassader, legationer och konsulat, nämligen porträtt av internationellt kända svenskar, typiska svenska motiv av goda svenska konstnärer eller utländska motiv med speciellt intresse för respektive länder samt nutida svensk konst, måleri, skulptur och grafik. Härtill skulle läggas önskvärdheten av att även vår konstindustri genom goda verk finnes representerad i våra beskickningar.

En förbättring av beskickningarnas konstnärliga utsmyckning i enlighet

med det ovan skisserade programmet är emellertid icke möjlig att genomföra utan större tillgång till för ändamålet lämpade konstverk. Nationalmuseum torde visserligen i det långa loppet vara i stånd att genom omplaceringar av depositioner vid lämpliga tillfällen bidra till förverkligandet av några av de ovannämnda programpunkterna. Men icke ens när det gäller äldre konst kan man tänka sig att verkligen genomföra de föreslagna reformerna. Nationalmuseum äger t. ex. icke de ovan anförda porträtten av internationellt kända svenskar i målningar eller skulpturer, som kunna avstås för utdeponering. Erfarenheten säger emellertid, att sådana porträtt ibland kunna dyka upp i konsthandeln eller på auktioner. Det vore då synnerligen önskvärt, att kungl. utrikesdepartementet hade medel att ställa till förfogande för deras förvärvande. På samma sätt utbudas årligen konstverk med typiska svenska motiv och utländska motiv av svenska konstnärer. Även här torde man stundom för tämligen blygsamma medel kunna tillförsäkra statens samlingar för ändamålet viktiga verk.

Ett särskilt anslag vore här behövt för att tillgodose beskickningarnas behov av modern konst. Det förefaller som om den tidigare förhärskande förkärleken för gamla stilinteriorer icke bara i vårt land utan i hela världen nu är på väg att delvis ersättas av en större förståelse för den moderna konsten. Det är i varje fall påfallande, att bland de nya beskickningschefer, som på sistone vänt sig till nationalmuseum med anhållan om konst i deposition, de flesta framhållit, att de gärna såge moderna tavlor på sina väggar. Där beskickningarna icke äro inrymda i gamla byggnader och hava väggfält dekorerade i gammal stil, borde denna konst hava företrädet. Därtill kommer att nästan alla beskickningar i de avdelningar, som framför allt frekventeras av allmänheten, nämligen expeditionerna och väntrummen, oftast hava moderna möbler och därför också borde hava modern konst på väggarna. Dessa rum hava hittills praktiskt taget saknat konstnärlig utsmyckning, då man som sådan ju sällan kan beteckna de kartor, almanackor och turistaffischer, som vanligen utgöra deras ytterst torftiga prydnad.

För att genomföra en för vår kulturrepresentation nödvändig förbättring av konsten i beskickningarna fordras medel till kontinuerliga inköp vid lämpliga tillfällen av särskilt äldre konst och till ett större nyförvärv av modern svensk konst och konstslöjd. Chefen för nationalmuseum har föreslagit i det förra fallet ett årligt belopp på 5 000 kronor och i det senare fallet en medelsanvisning av omkring 100 000 kronor, vilken summa han ansåg kunna fördelas på ett lämpligt antal år. Med hänsyn till nuvarande ekonomiska läge vill jag också föreslå en uppdelning av de erforderliga medlen på ett lämpligt antal år.

Med hänvisning till det ovan anförda får jag hemställa,

att riksdagen måtte till kungl. utrikesdepartementets förfogande under budgetåret 1948/49 ställa ett belopp av

20 000 kronor för inköp, i samråd med chefen för nationalmuseum, av konst och konstindustri för utsmyckning av svenska beskickningar.

Stockholm den 24 januari 1948.

Åke Wiberg.
